

OPPDRAK OG BESTILLING 2010
FOR
SØRLANDET SYKEHUS HF

Foretaksmøte 3. februar 2010

INNHold:

1. INNLEDNING	3
2. INNSYN OG KONSERNREVISJON	3
3. OVERORDNEDE STYRINGSBUDSKAP FOR 2010	3
3.1 MÅLOMRÅDE 1 - PASIENTBEHANDLING	6
3.1.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	6
3.1.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	7
3.1.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010.....	7
3.1.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF.....	10
3.1.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	12
3.2 MÅLOMRÅDE 2 - FORSKNING	14
3.2.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	14
3.2.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	14
3.2.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010.....	14
3.2.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	15
3.3 MÅLOMRÅDE 3 - KUNNSKAPSUTVIKLING OG GOD PRAKSIS.....	15
3.3.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	15
3.3.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	15
3.3.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010.....	15
3.3.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	16
3.4 MÅLOMRÅDE 4 - ORGANISERING OG UTVIKLING AV FELLESTJENESTER	17
3.4.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	17
3.4.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	17
3.4.2.1 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF.....	17
3.4.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	19
3.5 MÅLOMRÅDE 5 - MOBILISERING AV MEDARBEIDERE OG LEDERE.....	21
3.5.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	21
3.5.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	21
3.5.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010.....	21
3.5.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF.....	21
3.5.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	22
3.6 MÅLOMRÅDE 6 - BÆREKRAFTIG UTVIKLING GJENNOM GOD ØKONOMISTYRING	22
3.6.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010	22
3.6.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende	22
3.6.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010.....	22
3.6.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF.....	23
3.6.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010	24
4. DRIFTSAVTALE 2010	25
4.1 AVTALT AKTIVITETSnivÅ 2010	25
4.2 ØKONOMISK VEDERLAG OG ØVRIGE ØKONOMISKE BETINGELSER.....	26
4.2.1 Økonomisk vederlag	26
4.2.2 Resultatkrav 2010.....	27
4.2.3 Basisramme til drift og investering	27
4.2.4 Likviditet mv	28
4.2.5 ISF-refusjoner	28
4.2.6 Finansiering av fellesprosjekter.....	28
4.2.7 Risikodeling prehospitaltjenester	28

VEDLEGG 1: OVERSIKT OVER KRAV TIL RAPPORTERING

VEDLEGG 2: STRATEGISK FOKUS 2010 -2013

1. INNLEDNING

Virksomheten til Helse Sør-Øst er basert på lover og forskrifter, med særlig vekt på helseforetaksloven, spesialisthelsetjenesteloven og pasientrettighetsloven. Rammene for virksomheten er nærmere definert i vedtekter og avtaler. Den nasjonale helsepolitikken og oppgavene til det regionale helseforetaket konkretiseres og utdypes i Nasjonal helseplan 2007-2010, oppdragsdokument og foretaksmøter.

Dette dokumentet sammenstiller Helse Sør-Øst RHF's bestilling og oppdrag til Sørlandet sykehus HF for 2010 med utgangspunkt i overordnede rammer samt økonomiske og faglige prioriteringer slik de fremkommer i RHF-styresak nr 082-2009 Budsjett og mål 2010.

2. INNSYN OG KONSERNREVISJON

Helse Sør-Øst RHF kan ved behov, og i samarbeid med styreleder og direktør ved Sørlandet sykehus HF, foreta en gjennomgang av alt grunnlagsmateriale som er levert i forbindelse med rapportering i forhold til helseforetakets virksomhet.

Sørlandet sykehus HF vil i tillegg bistå med å fremskaffe tilleggsinformasjon og analyser som er nødvendig i forhold til saker som skal fremmes for styret i Helse Sør-Øst RHF eller i forbindelse med internrevisjon i foretaksgruppen.

Konsernrevisjonen skal bistå styret og ledelsen med å utøve god virksomhetsstyring gjennom vurdering av risikohåndtering og intern kontroll. Konsernrevisjonen skal også bidra til kontinuerlig kvalitetsforbedring av foretakenes interne styrings- og kontrollsystemer.

Konsernrevisjonens ansvar, oppgaver, samhandling og kommunikasjon i forhold til helseforetakene, skal ivaretas som nedfelt i gjeldende instruks for konsernrevisjonen Helse Sør-Øst, fastsatt av revisjonskomiteen for Helse Sør-Øst RHF.

3. OVERORDNEDE STYRINGSBUDSKAP FOR 2010

Styret vedtok i 2008 et omstillingsprogram for Helse Sør-Øst. Omstillingsprogrammet består av 6 målområder og strategiske hovedvalg som er beskrevet i Plan for strategisk utvikling 2009-2020. Helse Sør-Øst har satt de overordnede målene i den nasjonale kvalitetsstrategien som overordnede mål for sitt omstillingsprogram for å sikre at omstillingsprogrammet også er regionens kvalitetsstrategi.

Plan for strategisk utvikling, strategisk fokus 2009-2012 og mål 2009 for Helse Sør-Øst ble vedtatt i desember 2008 (sak 130). Strategidokumentet skal være Helse Sør-Østs strategiske fundament for utvikling av gode og fremtidsrettede helsetjenester for befolkningen i tråd med "sørge for"-ansvaret frem mot 2020.

Strategiene angir den langsiktige utviklingen av helseforetaksgruppen i Helse Sør-Øst iht. helseforetakslovens bestemmelser, lov om spesialisthelsetjenester, nasjonal helseplan mv. Perspektivet skal fange opp ønsket utvikling innenfor pasientbehandling, eiendomsutvikling, investering mv. slik at dette utgjør et målbilde for 2015-2020 og har også tatt hensyn til formål beskrevet i Samhandlingsreformen.

Helse Sør-Østs visjon er å skape:

Gode og likeverdige helsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det, uavhengig av alder, bosted, etnisk bakgrunn, kjønn og økonomi

Fremtidig utvikling og omstilling i Helse Sør-Øst handler først og fremst om å styrke tjenestenes kvalitet og sikre riktig prioriteringer.

Målbildet på kvalitet er knyttet opp mot Nasjonal kvalitetsstrategi. Fordi god kvalitet etter denne modellen forutsetter riktig balansering av de seks dimensjonene, er riktige prioriteringer en side ved god kvalitet.

Kvalitet skal være et overbyggende prinsipp for hele strategiutviklingen i Helse Sør-Øst. Dette overordnede målet går på tvers av de seks innsatsområdene.

Helsetjenesten har ansvar for å ivareta velferdsstatens grunnleggende etikk og moral i tillegg til å forvalte samfunnets ressurser. Helse Sør-Øst vil drive sin virksomhet verdibasert. De tre nasjonale verdiene "kvalitet", "trygghet" og "respekt" er i Helse Sør-Øst omsatt til følgende normer for virksomheten:

- Åpenhet og involvering - i måten vi arbeider på og i våre prosesser
- Respekt og forutsigbarhet - i måten vi møter hverandre på
- Kvalitet og kunnskap - er vår virksomhet basert på og skal våre beslutninger være bygget på

Skal pasientenes behov dekkes både nå og inn mot 2020 må det skje en kontinuerlig kvalitetsforbedring både for å gi et kunnskapsbasert godt og et likeverdig faglig tilbud. Dette er nødvendig for å kunne utvikle helsetjenesten videre og sikre at de økonomiske rammene utnyttes til beste for pasientene.

Hensikten med Strategisk fokus 2010-2013 (vedlagt) er å sikre at foretaksgruppen som helhet tar de riktige valg og fokuserer arbeidet i tråd med Helse Sør-Østs visjon og verdigrunnlag og plan for strategisk utvikling. Overordnet mål er at daglig virksomhet i det enkelte helseforetak i sum oppnår den ønskede bærekraftige utvikling av Helse Sør-Øst og realiserer de mål som følger av omstillingsprogrammet.

Målene for 2010 uttrykker en særlig prioritering innenfor de seks innsatsområdene. Disse målene kommer verken i stedet for eller i tillegg til overordnede vedtak og krav fra eier og styret for Helse Sør-Øst RHF, men er en hjelp til å fokusere og gjennom enkelte presise mål oppnå kvalitetsutvikling og måloppnåelse innen alle vedtatte strategier. Det har vært en betydelig positiv utvikling på flere målområder som for eksempel korridorpasienter og epikrisetid. På disse områdene har en likevel valgt å videreføre tidligere målformuleringer.

Det forutsettes at ledere på alle nivåer aktivt slutter seg til og anvender mål og fokusområder, og at alle øvrige ansatte skal kjenne målene for 2010 og føle at det har betydning for deres daglige virksomhet.

Plan for strategisk utvikling 2009-2020 - Omstillingsprogrammet - beskriver de strategiske valg regionen har besluttet innen 6 målområdene:

- Pasientbehandling
- Forskning
- Kunnskapsutvikling og god praksis
- Organisering og utvikling av fellestjenester

- Mobilisering av medarbeidere og ledere
- Bærekraftig utvikling gjennom god økonomistyring

Gjennom Strategisk fokus 2010-2013 settes mål for 2010 innen de samme 6 målområdene. De mål som prioriteres vil bli innarbeidet i budsjettprosessene og den samlede økonomiske prioritering for 2010. Videre oppfølging og forankring av alle vedtatte strategier, mål og eierkrav implementeres og beskrives nærmere i dette dokumentet. Formell forankring for helseforetakene skjer i foretaksmøte i februar 2010, og for de private ideelle sykehusene ved at dokumentet signeres. Det kreves at vedtatte strategier og mål følges opp og gjenspeiles i helseforetakenes oppfølgingsplaner og rapporteres i måned, tertialrapporter, særskilt og til slutt samlet i foretakenes årlige melding.

Vedtatte mål for 2010 skal inngå i risikovurderingene på alle nivå. For kritiske områder forutsettes iverksatt spesielle tiltak, handlingsplaner og lignende som følges opp av foretakenes styrer. Eventuelle tiltak på regionalt nivå utarbeides i et samarbeid mellom det regionale helseforetaket, Sørlandet sykehus HF, brukere og tillitsvalgte. Oppfølging av strategier og mål vil også reflekteres gjennom kartlegging av pasienttilfredshet og i medarbeiderundersøkelser.

Sørlandet sykehus HF skal legge felles kommunikasjonsmål 2010 for Helse Sør-Øst til grunn for sitt kommunikasjonsarbeid. Helseforetaket skal bidra med ressurser, kunnskap og erfaring på en slik måte at målene oppnås, herunder bidra i kartleggingen av tilgjengelig pasientrettet informasjonsmateriell for fremmedspråklige.

Sørlandet sykehus HF skal bidra til publisering av felles informasjon for spesialisthelsetjenesten, i tråd med rammeverket for nettbasert kommunikasjon i spesialisthelsetjenesten, gjennom å tilrettelegge for etablering av felles ny nettløsning innen utgangen av 2010.

Det arbeides med å ferdigstille oppdatering av det nasjonale profilprogrammet. Det justerte profilprogrammet skal tas i bruk så snart det foreligger.

I foretaksmøtet for Helse Sør-Øst RHF 26. januar 2010 er følgende overordnede styringsbudskap og krav ytterligere konkretisert:

- Samfunnsansvar

Spesialisthelsetjenesten forvalter betydelige verdier på vegne av samfunnet. Det er viktig at samfunnsansvaret ivaretas for å sikre bærekraftig utvikling og omdømme.

- Økonomi

Kontroll på økonomien er viktig for å frigjøre ressurser til investeringer, forskning, og mer og kvalitativt bedre pasientbehandling. Det kan ikke forventes den samme veksten i spesialisthelsetjenesten i årene som kommer og det vil fortsatt være viktig med sterk økonomisk styring.

- Sykehusstruktur

Dagens sykehusstruktur er ikke optimal i forhold til de krav og utfordringer spesialisthelsetjenesten står overfor. Arbeidet med strategiske prosesser for å utvikle tjenesten må videreføres.

- Samhandlingsreformen

Forslagene som er lagt fram i samhandlingsmeldingen vil få stor innvirkning for helseforetakene. Styret i Sørlandet sykehus HF må allerede nå starte arbeidet med å forberede helseforetaket på de forslagene som ligger i St.meld. nr. 47 (2008-2009).

- Utvikling på IKT-området

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi er et viktig virkemiddel for å realisere mål om helhet og samhandling i helse- og omsorgstjenesten. Tiltakene som er iverksatt for å redusere saksbehandlingstiden av enkeltoppgjør for pasientreiser må følges opp og eventuelt korrigeres slik at saksbehandlingstiden blir kortere.

- Sykefravær

Sykefraværet i helseforetakene er høyt og høyere enn i samfunnet for øvrig. Det er en prioritert oppgave å redusere sykefraværet og hindre helsereelatert utstøting fra arbeidslivet.

- Videreutvikling av helseforetaksmodellen

Det er åtte år siden helseforetaksmodellen ble gjennomført og det vil i 2010 bli arbeidet med mulige forbedringer i modellen og vurdert endringer i lovverket.

- Rett behandling til rett tid

Økonomi, bygninger, personalressurser, forskning, kompetanse, samhandling og IKT er rammebetingelser for å sikre at pasientene får rett behandling til rett tid.

Håndteringen av saken omkring enkeltpasienter i journalsystemet ved Sykehuset Asker og Bærum (januar 2010) er avgjørende for befolkningens tillit til helsevesenet. Med bakgrunn i dette skal Sørlandet sykehus HF gjennomgå sine systemer og rutiner for å forhindre svikt i disse.

- Oppfølging av juridisk rammeverk - Intern kontroll og risikostyring

Styret i Sørlandet sykehus HF har ansvar for at helseforetaket har god intern kontroll og at det er etablert systemer for risikostyring for å forebygge, forhindre og avdekke avvik. Ved omstilling av virksomheten må det foreligge risikovurderinger for hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for andre deler av virksomheten og det samlede tjenestetilbudet for pasientene. Styrets gjennomgang av intern kontroll og risikostyring skal inngå i tertialrapporteringen i 2010.

Det skal redegjøres for arbeidet med intern kontroll og risikostyring i årlig melding.

Det er fortsatt behov for større systematikk i oppfølging av rapporter fra ulike tilsynsmyndigheter, for å sikre at tiltak iverksettes og at organisasjonen kontinuerlig lærer av gjennomførte tilsyn. Sørlandet sykehus HF skal delta aktivt i dette arbeidet.

3.1 MÅLOMRÅDE 1 - PASIENTBEHANDLING

3.1.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Gjennomføre styrets vedtak i omstillingsprogrammet (jfr. sak 108/2008):
  - Organisere pasienttilbudet innen hvert sykehusområde slik at befolkningen får dekket 80-90 % av behovet for spesialisthelsetjenester innen sitt sykehusområde.
  - Det utvikles helhetlige pasientforløp, herunder innen akuttjenester for tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Rehabilitering inngår som en integrert del av pasientforløpene.
  - Samhandlingen med kommunene videreutvikles i tråd med vedtakene i omstillingsprogrammet og overordnede rammeavtaler.
- ✓ Kvaliteten skal bedres:
  - Mer enn 80 % av epikrisene utsendes innen 7 dager og andelen sammedagsepikriser skal økes.
  - Elektive operasjoner skal normalt gjennomføres innleggelsesdagen.

- Det skal normalt ikke være korridorpasienter.
- Det skal ikke være fristbrudd.
- ✓ Pasientsikkerheten skal bedres:
  - Det skal dokumenteres reduksjon i sykehusinfeksjoner, feilmedisinering og andre alvorlige uønskede hendelser i alle helseforetak.
  - Antallet NPE-saker reduseres ytterligere.

3.1.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.1.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010

Innledning

- Lover, forskrifter og andre myndighetsvedtak utgjør rammene for helsetjenesten. For å sikre at avvik fra tilsyn og andre uønskede hendelser blir fanget opp i hele organisasjonen, må Sørlandet sykehus HF være en organisasjon som lærer kollektivt av feil og systemsvikt.
- Gjennom de aktivitetsbaserte finansieringssystemene gjøres deler av budsjettet avhengig av antall pasientbehandlinger og kompleksiteten i behandlingen. Prioriteringene som gjøres med hensyn til hvilke pasienter som skal behandles og hva slags behandling den enkelte pasient skal gis, skal være uavhengige av de aktivitetsbaserte tilskuddene. Det er ikke ment at finansieringen gjennom de aktivitetsbaserte finansieringssystemene dekker hele kostnaden ved undersøkelse eller behandling. Derimot skal de aktivitetsbaserte tilskuddene sammen med basisbevilgningen legge grunnlag for gjennomføring av kravet til aktivitet.
- Helseforetaket må innenfor sine økonomiske rammer sørge for at virksomheten innrettes slik at ventetidene til utredning/diagnostikk og behandling reduseres. Dette forutsetter at det rettes særskilt oppmerksomhet på den polikliniske virksomheten.
- Det vises til St. meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid, som er planlagt behandlet i Stortinget 24.4.2010. Det er viktig at samhandlings- og koordineringsfunksjonen får en like tydelig ledelsemessig og organisatorisk forankring som de spesialiserte funksjonene har i dag.

Kvalitetsforbedring

- Pasienter med behov for oppfølging må sikres at informasjon fra sykehusoppholdet (epikrise) sendes tidsnok til å sikre kontinuitet i behandlingen.
- Barn som pårørende skal sikres god oppfølging når foreldrene er innlagt i sykehus.
- Innen akuttpsykiatri er det ikke faglig forsvarlig å ha korridorpasienter.
- Arbeidet til kliniske etikkomiteer skal videreføres.

Prioritering

- Pasienter skal sikres et likeverdig tilbud av god kvalitet uavhengig av alder, kjønn, bosted, økonomi, diagnose og etnisk bakgrunn. Prioriteringsveilederne skal legges til grunn for å sikre enhetlig vurdering av rett til nødvendig helsehjelp.

Pasientsikkerhet – trygge og sikre tjenester

- Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF er kjent med og følger opp Helsetilsynets rapport "Sikker som banken... - sikrer helseforetakene trygge blodoverføringer? Oppsummering av 14 tilsyn i henhold til blodforskriften" (6/2009).
- Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF følger opp resultatene etter tilsyn utført av Statens strålevern.

Tilgjengelighet og brukervedvirkning

- Tjenestene må være tilgjengelige og innrettet etter brukernes behov. Det innebærer både fysisk tilgjengelighet, og tilgjengelighet knyttet til kulturell og språklig forståelse.

- Brukere skal sikres medvirkning i egen helsehjelp, og medvirke i utviklingen av helsetjenester på systemnivå.
- Sørlandet sykehus HF skal informere pasienter og pårørende om klageadgang.
- Sørlandet sykehus HF skal iverksette tiltak for å bedre informasjonen til publikum om sykehusenes mest vanlige behandlingstilbud.
- Sørlandet sykehus HF skal utrede/gjennomgå/vurdere ventetiden for pasientgrupper med lang ventetid. Det skal iverksettes tiltak for å redusere ventetiden for pasienter med hjerteflimmer

Pasientbehandling

- Det er viktig at det finnes gode tilbud når det gjelder palliativ pleie og hospice. Tilbudene skal inngå som en integrert og naturlig del av spesialisthelsetjenesten og kommunens samlede helse- og omsorgstilbud.
- Fagområdet ernæring inngår som en del av både forebygging, behandling, habilitering og rehabilitering av en rekke sykdommer. Sørlandet sykehus HF skal sikre at fokus på ernæring inngår i det samlede tjenestetilbudet i spesialisthelsetjenesten.
- Arbeidet med oppfølging av strategier skal fortsette i 2010. For 2010 gjelder blant annet følgende strategier for spesialisthelsetjenesten:
  - Nasjonal strategi for spesialisthelsetjenester for eldre (2008-2012)
  - Nasjonal strategi for kreftområdet (2006-2011)
  - Nasjonal strategi for diabetesområdet (2006-2011)
  - Nasjonal strategi for KOLS-området (2006-2011)
  - Strategiplan for kvinners helse (2003-2013)
  - Nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering (2008-2011)
  - Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma og allergisykdommer (2008-2012)
  - Nasjonal strategi for forebygging av infeksjoner i helsetjenesten og antibiotikaresistens (2008-2012)
  - Nasjonal strategi for forebygging av ulykker som medfører personskade 2009 - 2014.

Helhetlige pasientforløp og samhandling

- Sørlandet sykehus HF skal i utgangspunktet sørge for at fødeinstitusjoner holdes åpne hele året. Sommer- og feriestengninger skal ikke skje pga. økonomiske årsaker alene. Det kan stenges dersom det ikke lar seg gjøre å avvike lovpålagt ferie forsvarlig, men stengningsperioden skal gjøres kortest mulig, og det skal iverksettes nødvendige tiltak for å sikre forsvarlighet i samarbeid med kommunene
- Helse Sør-Øst RHF vil videreføre arbeidet med å utarbeide/revidere regionale planer for store pasientgrupper som pasienter med de hyppigste kreftformer, pasienter med hjerneslag og pasienter i tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk. Sørlandet sykehus HF skal delta i dette arbeidet og i sitt videre arbeid se til at planene utvikles i et forløpsperspektiv og omfatter kommunehelsetjenesten og ulike nivåer av sykehusbehandling der dette er relevant. Planene skal identifisere betydningsfulle flaskehals f.eks. kapasitet innen radiologi og laboratorietjenester, rehabiliteringskapasitet, tilgang på spesialister og evt. annet helsepersonell, og kapasitet og kompetanse i kommunehelsetjenesten. Relevante faglige retningslinjer (hjerneslag), handlingsprogrammer (ulike krefttyper) og rapporter fra forløpsgruppene som ble etablert i forbindelse med samhandlingsprosjektet legges til grunn for arbeidet. Bruk av individuell plan er et viktig element.
- Sørlandet sykehus HF gis fullt ansvar for følgetjeneste for gravide til fødeinstitusjon i sitt sykehusområde fra 1.1.2010.
- Sørlandet sykehus HF skal gi samhandlings- og koordineringsfunksjonen en tydelig ledelsesmessig og organisatorisk forankring.

- Sørlandet sykehus HF skal arbeide for å øke andelen polikliniske konsultasjoner for nyhenviste pasienter og redusere andelen kontroller. Det skal samarbeides med primærhelsetjenesten om dette.
- Sørlandet sykehus HF skal ha rutiner og kompetanse som sikrer at ernæring er en integrert del av behandlingstilbudet og at veiledningsoppgaven ovenfor kommunene ivaretas på ernæringsområdet.

Psykisk helsevern

- Det overordnede målet i psykisk helsearbeid er å fremme uavhengighet, selvstendighet og evnen til å mestre eget liv. Det er fremdeles behov for omstilling av psykisk helsevern fra hovedtyngde på døgn/institusjonsbehandling til mer utadrettet og ambulant tjeneste og oppfølging, og de regionale helseforetak skal derfor videreføre arbeidet med omstilling slik at sykehusfunksjonene blir spisset og de distriktspsykiatriske sentrene (DPS) blir i stand til å utføre de oppgaver som forventes. Tilbudet til barn og unge skal prioriteres. Brukermedvirkning skal være det bærende prinsippet i organisering av det psykiske helsevernet, noe som innebærer at individuell plan må bli mer utbredt.
- Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF er kjent med og følger opp Helsetilsynets rapport om DPS: "Landsdekkende tjenester, men varierende kvalitet?" (4/2009).
- Sørlandet sykehus HF skal i samarbeid med kommunehelsetjenesten redusere bruk av tvang og sørge for at praksis samsvarer med gjeldene helselovgivning.
- Helse Sør-Øst RHF skal som ledd i etableringen av ny Nasjonal strategi for redusert og riktig bruk av tvang i de psykiske helsetjenester iverksette en regional, forpliktende handlingsplan for å begrense og kvalitetssikre bruk av tvang i psykisk helsevern. Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF deltar i dette arbeidet.
- Rusmiddelproblemer hos pasienter som henvises til psykisk helsevern skal undersøkes, og det skal iverksettes tiltak for å sikre at disse pasientene får et helhetlig behandlingstilbud for sin rusmiddelavhengighet.
- Sørlandet sykehus HF skal se til at gode erfaringer fra brukerbaserte tiltak kommer til anvendelse ved alle DPS, jf. relevante erfaringer fra prosjektene "Brukerorienterte alternativer til tvang" (SINTEF 2008) og "Brukerstyrte plasser" (Jæren DPS) mv.

Tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk (TSB)

- I tråd med Opptappingsplan for rusfeltet (2007-2010) skal kvaliteten og kapasiteten innen TSB, inkludert legemiddelassistert rehabilitering (LAR) styrkes for å redusere ventetider og sørge for et sammenhengende behandlingsforløp, slik at det ikke oppstår ventetid mellom ulike deler av TSB (f. eks. avrusning og videre behandling). Regionale helseforetak skal sørge for at LAR inngår som en integrert del av øvrig TSB.
- Den helsefaglige kompetansen i TSB skal styrkes.
- Mange rusmiddelavhengige har også til dels omfattende psykiske lidelser. Arbeidet med å styrke samhandlingen mellom psykisk helsevern og TSB skal fortsette. Forskning og kompetanse på rusfeltet skal styrkes.
- Sørlandet sykehus HF skal i samarbeid med kommunene legge til rette for behandlingsforberedende tiltak overfor rusmiddelavhengige som er gitt rett til nødvendig helsehjelp innen tverrfaglig spesialisert behandling i påvente av oppstart av behandling.

Habilitering og rehabilitering

- Oppfølging av Nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering (2008-2011) skal bidra til at dette feltet får den posisjon som de overordnede helse- og velferdspolitiske mål tilsier. Det betyr at habilitering og rehabilitering må bli riktig og bedre prioritert innad i de ulike tjenestoområdene. Retningsgivende for arbeidet er helhetlige behandlings- og rehabiliteringsløp, samhandling og brukermedvirkning, tilgjengelighet og likeverdighet i tilbudet.

- Helsedirektoratet har utgitt en veileder for Habiliteringstjenesten for voksne og en handlingsplan for habilitering av barn og unge. Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF er kjent med disse.

Områder med særskilt fokus:

- Tilbudet til pasienter med kronisk smerte skal styrkes kapasitets- og kompetansemessig.
- Sørlandet sykehus HF skal sikre adekvat tilbud om diagnostikk, behandling og rehabilitering, herunder tilbud om lærings- og mestringskurs, til pasienter med kronisk utmattelsessyndrom/myalgisk encefalopati (CFS/ME). Tilbudet skal utvikles i samarbeid med kommunene og Nasjonalt kompetansenettverk for CFS/ME.
- Sørlandet sykehus HF skal iverksette tiltak for øke antall tilgjengelige organer og samarbeide med nasjonal koordinator for organdonasjon i Helsedirektoratet.
- Sørlandet sykehus HF skal sikre at CI-opererte får habilitering og rehabilitering etter operasjon.
- Sørlandet sykehus HF skal sikre befolkningen i sin region nærhet til prehospitale tjenester med god kompetanse og kvalitet.
- Sørlandet sykehus HF skal innen 1.4.2010 oppfylle kompetansekravene i forskrift om akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus.
- Nasjonal strategi for forebygging av infeksjoner i helsetjenesten og antibiotikaresistens (2008-2012) legger føringer for arbeidet med smittevern. Forskning på og overvåking av sykehusinfeksjoner og antibiotikabruk er et spesielt innsatsområde i oppfølgingen av strategien i 2010. Sørlandet sykehus HF må ha god oversikt over hva som rapporteres til regionale/nasjonale registre, prevalensundersøkelser, antall inngrep som overvåkes prospektivt (insidens), og om data leveres databehandler innen fristen og hvordan data tilbakeføres til å kvalitetssikre tjenesten i helseforetaket. I denne sammenhengen har Sørlandet sykehus HF ansvaret for å levere kvalitetssikret materiale og kvalitetssikring i egen virksomhet.
- Sørlandet sykehus HF skal håndtere og følge opp erfaringer fra ny influensa A (H1N1).
- Sørlandet sykehus HF's beredskapsplaner skal til en hver tid være oppdaterte, øvede og koordinerte med rutiner for å oppdage og varsle hendelse og for effektiv ressursdisponering og samhandling ved kriser.

Pasientopplæring

- For personer med kronisk sykdom er god opplæring og mestring av sykdommen like viktig som medisinsk behandling. Sørlandet sykehus HF skal påse at pasienter og pårørende som har behov for opplæring får et kvalitativt godt tilbud om dette. Slik opplæring kan ivaretas i et lærings- og mestringscenter eller i andre deler av spesialisthelsetjenesten. Pasientopplæringen skal bidra til å fremme uavhengighet, selvstendighet og evnen til å mestre eget liv. Lærings- og mestringsiltak forutsettes å være et likeverdig samarbeid mellom brukere og fagfolk i kunnskapsformidling og kunnskapsdialog.
- Sørlandet sykehus HF skal påse at tilbud om lærings- og mestringsaktiviteter er tilpasset pasienter med annen språklig og kulturell bakgrunn og pasienter med ulike funksjonshemninger, f. eks. pasienter med syns- og hørselshemming.

Oppfølging og rapportering

- Sørlandet sykehus HF har ansvar for at avvik fra gitte oppgaver og styringsparametre meldes til Helse Sør-Øst RHF når slikt avvik blir kjent.

3.1.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF

Styring og oppfølging

- Ny inntektsfordeling av basisbevilgningen, beskrevet i oppdragsdokument fra Helse- og omsorgsdepartementet, har tatt hensyn til hvilke utslag en økning i

gjestepasientoppkjøret inkl. kapitalkostnader vil gi. Det skal derfor ikke bygges opp egne tilbud i konkurranse med eksisterende funksjoner. Justeringen Helse Sør-Øst RHF får for gjestepasienter vil bli holdt på samme nivå i inntektsfordelingen fra Helse- og omsorgsdepartementet i de kommende årene.

Investeringer og kapitalforvaltning - Landingsplasser for helikoptre

- I rapport utarbeidet i juni 2008 av Luftambulansetjenesten ANS vises det til at det ikke er tilfredsstillende landingsmuligheter for ambulanshelikoptre ved flere av landets akuttisyrkehus. Det må også ses hen til at det skal anskaffes nye redningshelikoptre. De regionale helseforetakene skal iverksette et felles prosjekt for å ivareta krav om forsvarlige landingsmuligheter for ambulanse- og redningshelikoptre ved akuttisyrkehusene. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.

Organisatoriske krav og rammebetingelser

Datakvalitet og rapportering - Nasjonalt helseregisterprosjekt

- Et sentralt mål i Nasjonalt helseregisterprosjekt er å styrke datakvaliteten i Norsk pasientregister (NPR). Dataene skal være komplette, av god kvalitet og i henhold til retningslinjer gitt av NPR. Dette for å sikre et godt grunnlag for styring, administrasjon og forbedring av spesialisthelsetjenesten. Regjeringen har i 2009 vedtatt ny nasjonal strategi for forebygging av ulykker som medfører personskade; "Ulykker i Norge" (2009-2014), der en sentral utfordring er at mangel på gode data har vært til hinder for effektiv skadeforebygging. Sørlandet sykehus HF skal oppnevne kontaktperson som skal ha særskilt ansvar for å sikre god kvalitet på dataene til NPR, spesielt innen psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og skader og ulykker.
- Sørlandet sykehus HF skal ha nødvendig ledelsesmessig oppmerksomhet knyttet til god kvalitet på den medisinske kodingen, og påse at nasjonale retningslinjer for medisinsk koding følges opp.

Datakvalitet og rapportering - Prosedyrekoder knyttet til psykisk helsevern for voksne og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmisbruk

- De regionale helseforetakene skal sørge for at alle enheter innen psykisk helsevern for voksne og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmisbruk registrerer og rapporterer prosedyrekoder fra 1. september 2010. Helsedirektoratet vil sammen med Kompetansesenter for IT i helse- og sosialsektoren AS (KITH) bidra til at det kan gis opplæring for de som skal kode. Selve opplæringen vil skje i samarbeid med de regionale helseforetakene og helseforetakene. Alle enheter innen psykisk helsevern for voksne og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmisbruk skal registrere og rapportere prosedyrekoder fra 1. september 2010.

Øvrige styringskrav - Røykfrie inngangspartier ved helseinstitusjoner

- Helse- og omsorgsdepartementet har gjennom flere år arbeidet med å begrense skadene ved tobakksrøyking, jf. Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006-2010. Ved revisjon av tobakkskadeloven vil det bli lagt til grunn at inngangspartier til helseinstitusjoner blir røykfrie områder. Innen utgangen av 2010 skal inngangspartiene ved helseinstitusjoner være røykfrie.

Øvrige styringskrav - Legemiddelassistert rehabilitering på rusområdet

- Det er regionale forskjeller i fremstilling og kjøp av legemidler (metadon) til legemiddelassistert rehabilitering på rusområdet. Det benyttes både industrielt fremstilte legemidler med markedsføringstillatelse og apotekfremstilte legemidler uten markedsføringstillatelse. Legemidler med markedsføringstillatelse skal benyttes i legemiddelassistert rehabilitering, dersom det ikke foreligger individuelle medisinske grunner til å benytte apotekfremstilte legemidler.

3.1.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

Kvalitetsforbedring

- Sørlandet sykehus HF skal i samarbeid med Sykehusapotekene HF legge til rette for at farmasøyt kompetanse er tilgjengelig for de kliniske avdelingene.
- Sørlandet sykehus HF skal i samarbeid med Sykehusapotekene HF etablere felles mål og tiltak for å redusere feilmedisinering under sykehusopphold og ved utskriving
- Det skal inngås avtale mellom Sørlandet sykehus HF og Sykehusapotekene HF i henhold til utarbeidet standardisert avtalesett for Helse Sør-Øst.
- Sørlandet sykehus HF skal ta i bruk eller tilpasse egne maler til de nye brevmalene som er utarbeidet av Helsedirektoratet og de regionale helseforetakene gjennom prosjektet "Riktigere prioritering". Brevmalene og informasjonsvedlegget til pasienter skal benyttes som svar på vurdering av henvisning til spesialisthelsetjenesten. Jf. brev fra Helse Sør-Øst RHF av 10.juli 2009 og 29.januar 2010.

Prioritering

- Det skal sikres god forankring av, opplæring i og rask implementering av prioriteringsveilederne. Alle avdelinger skal ha tatt i bruk prioriteringsveilederne innen 01.03.10.

Tilgjengelighet og brukermedvirkning

- Sørlandet sykehus HF skal videreutvikle brukermedvirkningen gjennom implementering av 13 prinsipper for brukermedvirkning, og skal legge til rette for at brukerutvalget gjennomfører modulbasert opplæringsprogram for brukerutvalg utviklet av FFO og SAFO i region sør-øst.
- Det skal fremgå av oversendelsen av årlig melding at brukerutvalget har vært med i utformingen og har behandlet den.

Helhetlige pasientforløp og samhandling

- Samhandlingsavtalene med kommunene skal videreutvikles i lys av styresak 108-2008, stortingsmelding 47 (2008-2009), regional rammeavtale med KS, regional smittevernplan mv. (og i forpliktende samarbeid mellom foretakene/sykehusene i sykehusområdet).
- Sørlandet sykehus HF skal videreutvikle samarbeidet og samhandling med avtalespesialistene i sykehusområdet, jfr. rammeavtalen, strategisk plan/handlingsplan for avtalespesialister og samhandlingsmodell for økt tilgjengelighet til avtalespesialister innen psykisk helsevern.

Psykisk helsevern

- Det forutsettes kvalitetsforbedring, omstilling og mer effektiv drift innen psykisk helsevern i alle foretak, herunder tiltak for styrket ledelse innenfor disse tjenesteområdene.
- Det skal rapporteres på kapasitet og ventetid innen sikkerhetspsykiatri i den løpende rapporteringen.
- Regionalt samarbeid mellom alle foretak/sykehus og RSA skal skje etter gjeldende regionale retningslinjer.
- Ressursrammene innen psykisk helsevern skal videreføres minst på samme nivå som i 2009.

Tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk (TSB)

- Det forutsettes kvalitetsforbedring, omstilling og mer effektiv drift innen TSB i alle foretak, herunder tiltak for styrket ledelse innenfor disse tjenesteområdene.
- Innen TSB skal det i 2010 være et særskilt fokus på:
  - forebygging av overdosedødsfall i tett tverretattlig og tverrfaglig samhandling

- forebygging av "ikke planlagt brudd i behandling", gjennom utarbeidelse av prosedyrer og tiltak på alle nivå i tjenesten
  - å sikre akutt- og avgiftingskapasitet i henhold til innskjerpet lovkrav
- Ressursrammene innen tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk skal videreføres minst på samme nivå som i 2009.

Habilitering og rehabilitering

- Habiliteringstilbudet skal styrkes i samsvar med styrets vedtak i sak 82-2009. Særlig vekt skal legges på å styrke intensiv habilitering av barn med medfødt eller ervervet hjerneskade og livsfaseovergangene fra ungdom til voksen med habiliteringsbehov.
- Sykehusområdet skal etablere/videreutvikle koordinerende enheter for habilitering og rehabilitering i samsvar med forskriftskrav, eventuelt som del av en samhandlingsenhet.

Områder med særskilt fokus:

Kronisk smerte

- Det skal etableres tverrfaglige smerteklinikker innen alle sykehusområder i 2010.

CFS/ME

- Det skal bygges opp et poliklinisk tilbud til ME-pasienter i alle sykehusområder.

Akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus

- Sørlandet sykehus HF skal følge opp og rapportere kvalitetsparametre og aktivitetstall for prehospitaltjenester etter nærmere oppdrag fra Helse Sør-Øst RHF.

Beredskapsplaner

- Regional smittevernplan og regional beredskapsplan er gjeldende for Sørlandet sykehus HF. Tiltak og oppgaver i planene følges opp. Helseforetaket skal bidra til å følge opp den regionale beredskapsplanen og sikre at regionens samlede ressurser utnyttes mest mulig effektivt ved kriser og katastrofer.

Sykelig overvekt

- Sørlandet sykehus HF skal i sin områdeplan beskrive hvordan man skal møte den stadig økende utfordringen med sykelig overvekt, også i samhandling med primærhelsetjenesten.

Annet:

Etikk-komiteer

- Sørlandet sykehus HF skal sikre drift av de kliniske etikkomiteene.

Spesialisthelsetjeneste til eldre

- Sørlandet sykehus HF skal i sin områdeplan omtale og ivareta de særskilte utfordringene knyttet til spesialisthelsetjeneste for eldre slik de er beskrevet i vedlegg til styresak 060-2009 Orienteringssak: Spesialisthelsetjeneste for eldre – Handlingsplan 2010-2020

ICD og PCI

- Sørlandet sykehus HF skal sikre tilstrekkelig kapasitet til ICD og PCI i regionen, i samarbeid med Oslo universitetssykehus HF. I det videre arbeidet med inntektsmodell vil en avklare finansiering av regionale funksjoner som lokaliseres utenfor Oslo universitetssykehus HF, jf punkt 3.6.3

Høreapparat og høretekniske hjelpemidler

- Sørlandet sykehus HF skal følge opp "Avtale om samarbeid mellom de regionale helseforetakene og Arbeids- og velferdsdirektoratet om formidling av høreapparat og høretekniske hjelpemidler".

Likeverd

- Sørlandet sykehus HF skal sikre at tjenestetilbudet er tilrettelagt for fremmedspråklige og for pasienter og pårørende, herunder etablere tolketjenester til pasienter som har behov for dette.
- Sørlandet sykehus HF skal rapportere på antall tolkesamtaler og ressursbruk til tolketjenester.

Plan for svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorg

- Helse Sør-Øst RHF har gjennom styrevedtak i sak 108/2008 vedtatt at sykehusområdene skal utarbeide områdeplaner for behandlingstilbudet i eget område sammen med kommunene. I utdyping/presisering av oppdragsdokument for 2009 til Helse Sør-Øst RHF i brev av 7.7.2009 ba Helse- og omsorgsdepartementet om at det ble utarbeidet en flerårig, helhetlig og lokalt tilpasset plan for svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorg i samarbeid med kommunene. På bakgrunn av dette skal helseforetaket i samarbeid med kommunene levere en slik plan for svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorg i sykehusområdet. Oppdraget, herunder frist, vil bli presisert i eget brev.

Regionale fagråd

- Sørlandet sykehus HF skal stå for drift av de regionale fagråd som ledes fra foretaket, herunder sikre nødvendig sekretariatsbistand. Fagrådets medlemmer får dekket utgifter i forbindelse med deltagelse i fagrådsarbeid fra eget foretak/organisasjon. Brukere og avtalespesialister får dekket utgifter etter avtale med Helse Sør-Øst RHF.

3.2 MÅLOMRÅDE 2 - FORSKNING

3.2.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Forskningsaktiviteten, målt i publikasjoner og antall dr.grader (NIFU-poeng), er økt fra 2009-nivå, i samsvar med økt ressurstilførsel.
- ✓ Innovasjonsaktiviteten, målt i antall prosjekter (inkl. OFU-kontrakter og patenter) er økt fra 2009-nivå.
- ✓ Regional forskningsstøttefunksjon er etablert ved Sørlandet sykehus HF for å understøtte forskning av høy kvalitet i hele regionen.
- ✓ Regionale teknologiske infrastrukturtiltak og nettverk for faglig styrking, god ressursutnyttelse og økt internasjonal konkurransevne etableres.
- ✓ Regionalt informasjonsnettsted for forskning (forskningsportal) er etablert, med synliggjøring av forskningsnyheter, -prosjekter og -ressurser.

3.2.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.2.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010

Forskning, forskerutdanning, formidling og implementering av forskningsresultater og innovative løsninger i tjenesten er viktig for å sikre ny kunnskap som kan føre til at tjenestetilbudet som gis er trygt, kostnadseffektivt og gir en helsegevinst.

Forskning

- Det er et mål å styrke pasientrettet klinisk forskning, herunder forskerinitierte kliniske intervensjonsstudier av høy kvalitet og relevans i helseforetakene. Det er et mål å sikre oppbygning av forskningskompetanse innen forskningssvake fagområder, samtidig som det er viktig å stimulere forskningsmiljøer av høy kvalitet slik at disse miljøene kommer i posisjon til å få eksterne midler nasjonalt og internasjonalt, f. eks gjennom EUs 7. rammeprogram. Det er nødvendig å sikre god infrastruktur for gjennomføring av kliniske

studier og for forskningsbasert utvikling og utprøving av ny teknologi i Norge, herunder å etablere en nasjonal oversikt over pågående og slutførte kliniske studier i helseforetakene.

Innovasjon

- Utvikling og implementering av nye produkter, diagnostikk- og behandlingsmetoder, tjenester og organisatoriske løsninger i helsetjenesten (innovasjon) er viktig for å øke offentlig verdiskapning gjennom økt kvalitet og kostnadseffektivitet i tjenestene.

3.2.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

- Sørlandet sykehus HF skal bidra til å oppnå målene i regional forskningsstrategi for 2008-2011.
- I 2010 skal Sørlandet sykehus HF styrke arbeidet med kvalitetssikring og implementere systemer for internkontroll og veiledning av forskning i egen institusjon, i tråd med Helseforskningslovens krav.
- I 2010 skal Sørlandet sykehus HF iverksette tiltak for å styrke innovasjonsaktiviteten i eget helseforetak i tråd med handlingsplan for innovasjon for Helse Sør-Øst.
- I 2010 skal Sørlandet sykehus HF innenfor egne rammer legge til rette for samhandlingsforskning i tråd med Helse- og omsorgsdepartementets føringer.

3.3 MÅLOMRÅDE 3 - KUNNSKAPSUTVIKLING OG GOD PRAKSIS

3.3.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Et strategisk program for kunnskapsutvikling, forbedringsarbeid og god praksis videreutvikles.
- ✓ Helseforetakene skal ta del i etablering og drift av de nasjonale kvalitetsregistrene.
- ✓ Helhetlige pasientforløp og bedre samhandling internt i virksomheten, innen sykehusområdet og med kommunehelsetjenesten utvikles.
- ✓ Tiden i sykehus skal være helsebringende og liggetidene skal begrenses slik at det gis medisinsk behandling av høy kvalitet, unngår unødige opphold og samtidig sikrer effektivitet i pasientbehandlingen.
- ✓ Reell brukermedvirkning videreutvikles.

3.3.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.3.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010

Innledning

- Sørlandet sykehus HF skal påse at forskning, utdanning og opplæring av pasienter og pårørende ivaretas på en god måte, og at disse oppgavene underbygger god og forsvarlig pasientbehandling. Det skal legges vekt på likeverdige helsetjenester og arbeid for å redusere sosiale helseforskjeller i aktuelle befolkningsgrupper, herunder innvandrergupper. Pasienter og brukere må ha trygghet for at tjenestene er tilgjengelige, og at de blir møtt med omsorg og respekt. Samiske pasienters rett og behov for tilrettelagte tjenester må etterspørres og synliggjøres fra planleggingsfasen, gjennom utredningsfasen, og når beslutninger tas.

Kvalitetsforbedring

- Kvalitetsforbedring er en kontinuerlig prosess som må forankres organisatorisk hos ledelsen på alle nivå i tjenesten. Forebygging, behandling og rehabilitering skal være basert på relevant, pålitelig og oppdatert kunnskap og erfaring om effektive tiltak for å oppnå helsegevinst.

Pasientsikkerhet – trygge og sikre tjenester

- Sørlandet sykehus HF skal gjennomgå alvorlige hendelser som har skjedd i forbindelse med pasientbehandlingen, og bruke gjennomgangen til læring for å unngå liknende hendelser.

Helhetlige pasientforløp og samhandling

- Sørlandet sykehus HF skal iverksette tiltak på systemnivå for at veiledningsplikten overfor kommunehelsetjenesten ivaretas. Dette innebærer f. eks å etablere systemer som sikrer god tilgjengelighet til kompetent faglig rådgiving for fastleger og leger i vakt, og systemer som sikrer at kompetanseoverføring til kommunehelsetjenesten er en integrert del av all ambulant virksomhet.

3.3.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

- Sørlandet sykehus HF skal ta del i regionale fagråd og andre regionale nettverk og stille nødvendig kompetanse til disposisjon for regionale prosjekter og tiltak innenfor alle de seks målområdene som omfattes av dette dokumentet.
- Antall implementerte behandlingslinjer rapporteres i årlig melding.

Legestillinger – oppfølging av legereguleringen

- Regelverket for regulering av legestillinger skal følges. Det skal ikke etableres legestillinger utenom de tildelte kvoter. Søknader om omgjøring av stillinger skal forelegges det regionale helseforetaket.

Praksisplasser for høgskolestudenter

- Sørlandet sykehus HF skal sikre at det etableres et tilstrekkelig antall og kvalitativt gode praksisplasser for elever, lærlinger og studenter. Sørlandet sykehus HF skal, i samarbeid med høgskolene, vurdere organisering av praksisplasser på nye måter for å utnytte hele behandlingsforløpet og helseforetakets samlede kapasitet; og evt. søke Kunnskapsdepartementet om nødvendig dispensasjon for gjeldende rammeavtaler for å kunne prøve ut nye organiseringsmodeller.

Koordinering av praksisplasser

- Det skal være en hovedansvarlig koordinator for praksisplasser som er bemyndiget av administrerende direktør til å forestå koordinering av praksisplasser i samarbeid med høgskolene. Koordinatorene medvirker i et felles koordinatorforum innenfor det nærmere definerte geografiske området for praksiskoordinering. Det felles databaserte koordineringsverktøyet skal tas i bruk fra det tidspunkt løsningen er klar.

3.4 MÅLOMRÅDE 4 - ORGANISERING OG UTVIKLING AV FELLESTJENESTER

3.4.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Bedre koordinering og styring av alle administrative fellestjenester i helseforetaksgruppen er etablert. Planer for ønsket gevinstrealisering er konkretisert.
- ✓ Plan for virksomhetsutvikling og strategi for Sykehuspartner er etablert og gevinster realisert i henhold til plan.
- ✓ Handlingsplan for innkjøp/logistikk sikrer samordnet organisering lokalt, regionalt og nasjonalt for best mulig gjennomføringsevne og styrket understøttelse av avtalelojalitet, kostnadsstyring og gevinstrealisering.
- ✓ Tilrettelagte gevinster i regionale/nasjonale rammeavtaler siden 2007 når 320 mill. kroner i 2010.
- ✓ Omforente metoder og organisering innen eiendomsområdet for å følge opp og dokumentere kostnader og arealbruk er etablert. Innsatsen i 2010 bidrar til en samlet arealreduksjon og kostnadsreduksjon på 10 % for perioden 2009 til 2012.
- ✓ Utrulling av AdmHR følger oppsatt plan.

3.4.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.4.2.1 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF

IKT

Organisatoriske krav og rammebetingelser

Utvikling på IKT-området

- Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) er et viktig virkemiddel for å realisere mål om helhet og samhandling i helse- og omsorgstjenesten.

Utvikling på IKT-området - Videreutvikling av Norsk Helsenett SF

- Utvikling på IKT-området er en viktig del av samhandlingsreformen (St.meld. nr. 47 (2008-2009)). Statsforetaket Norsk Helsenett er etablert som en ny nasjonal enhet for utvikling og drift av IKT innen sektoren. Sørlandet sykehus HF skal støtte opp under den videre utviklingen av Norsk Helsenett SF og bidra til at de helsepolitiske målsettingene for etableringen realiseres.

Utvikling på IKT-området - Elektronisk meldingsutveksling – Meldingsløftet

- Nasjonalt meldingsløft har som mål at informasjonsutveksling mellom nivåene i helsetjenesten skal baseres på sikker elektronisk meldingsutveksling og at parallelle forsendelser av papir skal avvikles. De regionale prosjektplanene og de nasjonale målene som er satt i meldingsløftet, skal følges opp. Spesielt skal det legges vekt på å få økt volum i meldingsutvekslingen og å avvikle bruk av papirløsninger i tråd med de prioriterte målsettingene, samt tiltak for å sikre samhandling vedrørende elektronisk meldingsutveksling, jf. handlingsplan for Nasjonalt meldingsløft.

Utvikling på IKT-området - Elektroniske resepter

- Det forutsettes at Sørlandet sykehus HF bidrar til utbredelse av elektronisk resept med sikte på at elektroniske resepter kan sendes og mottas i 2011. Tidsplaner og ambisjonsnivå avklares innen 1. mai 2010 gjennom egen dialog med Helse- og omsorgsdepartementet.

Utvikling på IKT-området - Automatisk frikort – rapportering av egenandelsopplysninger

- Ordningen med automatisk frikort innføres på landsbasis fra 1. juni 2010. En forutsetning for automatisk frikort er at alle som kan innkreve egenandeler som inngår i

egenandelstak 1 og Helseforetakenes senter for pasienttransport ANS, sender inn komplette opplysninger om betalte egenandeler til HELFO. I 2010 er komplett innsending av egenandeler for syke transport med rekvisisjon basert på at pasienten selv sender inn kvitteringer for betalte egenandeler. Frem til 1. juni 2010 skal kvitteringene sendes til NAV. Fra 1. juni 2010 skal pasienten sende kvitteringene til Helseforetakenes senter for pasienttransport ANS, som skal videreformidle disse opplysningene til HELFO.

- Sørlandet sykehus HF skal rapportere egenandeler for poliklinisk behandling og syke transport elektronisk til HELFO.
- Oppgjørssystemet POLK skal fases ut innen 1. januar 2011 etter nærmere angivelse fra Helsedirektoratet.
- Sørlandet sykehus HF skal iverksette nødvendige tiltak i 2010, slik at innrapportering fra pasienten selv ikke lenger er nødvendig for å sikre komplett innrapportering av egenandeler for direkte oppgjør fra og med 1. januar 2011.

Utvikling på IKT-området - Nytt nødnett

- Sørlandet sykehus HF skal bidra til at målsettingene med innføringen av nytt digitalt nødnett i Norge blir nådd.
- I forbindelse med etablering av nytt digitalt nødnett i Norge skal det settes av nødvendige ressurser til å kunne ta imot og delta i installeringen av utstyret, sikre driften av det og evaluere bruken av utstyret.
- Det skal legges til rette for en formålstjenlig bruk av nytt digitalt nødnett i de berørte kommunene, herunder sørge for å utnytte de muligheter det nye nettet vil gi for mer og bedre samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten.

Innkjøp og logistikk

Organisatoriske krav og rammebetingelser

Oppfølging av juridisk rammeverk - Tiltak for å bedre kvaliteten i anskaffelsesprosessene

- Regelverket for offentlige anskaffelser er ikke alene tilstrekkelig for å sikre at offentlige innkjøp blir faglig gode og har høy kvalitet. Tiltak knyttet til organisering, ledelse og kompetanse er avgjørende for å få til korrekte og gode innkjøp, jf. St.meld. nr. 36 (2008-2009) Det gode innkjøp. Tidligere krav om god internkontroll og etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser må fortsatt ha oppmerksomhet i helseforetakenes styrer og ledelse. De regionale helseforetakene oversendte januar 2010 rapporten "Å sikre bedre kvalitet i anskaffelsesprosessene i helsesektoren", hvor det ble gitt anbefalinger om ytterligere tiltak for å sikre bedre kvalitet ved gjennomføring av offentlige anskaffelser. Rapporten presiserte at arbeidet med kvalitetsforbedring også må inkludere prosessene før kunngjøring og etter at avtaleinngåelse har funnet sted. Videre er det identifisert behov for å følge opp med tiltak på ulike nivå i virksomhetene. Det legges til grunn at det settes i gang tiltak for å møte de utfordringer som rapporten beskriver.

Oppfølging av juridisk rammeverk - Etisk handel

- De regionale helseforetakene ble i foretaksmøtene i januar 2008 pålagt å følge opp Handlingsplan 2007-2010 Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Et sentralt element i planen er å fremme sosiale og etiske krav ved gjennomføring av offentlige anskaffelser. Det ble i januar 2009 lansert en veileder som ledd i oppfølging av denne planen. Veilederen Etiske krav i offentlige anskaffelser oppfordrer offentlige virksomheter til blant annet å lage handlingsplaner for etisk handel. I flere europeiske land har det vært oppmerksomhet på etisk og rettferdig handel i tilknytning til kjøp av medisinsk utstyr. Den europeiske legeföreningen (CPME) vedtok i juni 2009 å oppfordre alle medlemsforeningene til å arbeide for etisk handel med medisinsk utstyr. Dette er et initiativ Den norske legeförening har fulgt opp gjennom en oppfordring til Helse- og omsorgsdepartementet i august 2009. Helse Sør-Øst RHF skal, sammen med de øvrige regionale helseforetakene, vurdere hensiktsmessig oppfølging av veilederen Etiske krav i offentlige anskaffelser, herunder eventuell utarbeidelse av egne handlingsplaner.

Oppfølging av etisk handel med medisinsk utstyr skal gis en særlig vurdering. Arbeidet kan sees i sammenheng med etableringen av ny kompetanseenhet. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.

Bygg og eiendom

Investeringer og kapitalforvaltning

- Med bakgrunn i målsettingene i Nasjonal helseplan jf. St.prp. nr. 1 (2006-2007) har kompetansenettverket for sykehusbygg utviklet et klassifikasjonssystem og nomenklatur for funksjoner og arealer i sykehusbygg. Sykehusbygg i Helse Sør-Øst skal registreres i tråd med klassifikasjonssystemet.

Øvrige styringskrav - Landsverneplan for helsesektoren – kulturhistoriske eiendommer

- Det er tidligere stilt krav til Helse Sør-Øst RHF om utarbeidelse av forvaltningsplan for hver enkelt av sektorens kulturhistoriske eiendommer. Det skal utarbeides forvaltningsplaner for alle bygninger i både verneklasse 1 og verneklasse 2. Det vises i denne sammenheng til veilederen "Mal forvaltningsplan" utarbeidet av Statens Kulturhistoriske eiendommer i januar 2009. Arbeidet med forvaltningsplaner skal iverksettes av Helse Sør-Øst RHF slik at en i 2010 utarbeider en plan for gjennomføring av arbeidet med sikte på å slutføre arbeidet med forvaltningsplanene innen utgangen av 2011. Sørlandet sykehus HF skal utarbeide forvaltningsplaner for vernede bygg i samsvar med nasjonale retningslinjer.

Øvrige styringskrav - Evaluering av parkeringstilbudet ved sykehusene

- Foretaksmøtet for Helse Sør-Øst RHF i januar 2009 omtalte oppfølging av rapport utarbeidet av de regionale helseforetakene og datert 24. november 2008 om organisering av parkeringstilbud. De regionale helseforetakene ble bedt om å evaluere organiseringen av parkeringstilbudet i 2010. Helse Sør-Øst RHF skal oversende rapport innen 1. oktober 2010 om resultatene fra evalueringen av organiseringen av parkeringstilbudet til Helse- og omsorgsdepartementet. Sørlandet sykehus HF skal tilrettelegge for pasientvennlig parkering og følge opp anbefalinger gitt i utarbeidet rapport fra 2008 samt delta i evalueringsarbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.

3.4.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

IKT

- Sørlandet sykehus HF skal organisere og tilpasse virksomheten innen fellestjenester på alle delområder iht. de retningslinjer for organisering og rolle/ansvarsfordeling som gis helseforetaket i forbindelse med etablering av felles tjenesteleverandør i Sykehuspartner IKT, HR, innkjøp, og gjennom dette bidra til maksimal gevinstrealisering for foretaksgruppen som helhet.
- Sørlandet sykehus HF skal ta i bruk IKT-fellestjenester iht. til de utviklings- og utrullingsplaner som vedtas.
- Regionalt etablerte rammeverk for informasjonssikkerhet, inkludert styringsdokument med underliggende dokumenter, skal følges. ROS-analyser for lokale systemer skal gjennomføres.
- Sørlandet sykehus HF skal ta i bruk Norsk helsenetts løsninger for folkeregistertilgang og generering av unike nødnummer (hjelpenummer) så snart løsningene er klare til bruk.
- Sørlandet sykehus HF skal videreføre arbeidet med å legge til rette for bruken av prioriteringsveilederne utarbeidet i prosjektet "*Riktigere prioritering i spesialisthelsetjenesten*". Nye maler for svar på henvisning til spesialisthelsetjenesten (rettighetstildelingen) skal tas i bruk. Dette forutsetter at IKT-systemene som behandler prioriteringsdata/ henvisningsopplysninger og genererer brevene, tilrettelegges for disse.

- Sørlandet sykehus HF skal aktivt bidra til at IKT-systemene videreutvikles til å støtte gode behandlingsskjeder og helhetlige pasientforløp.

Innkjøp og logistikk

- Sørlandet sykehus HF skal medvirke til realisering av mål og tiltak i regional Handlingsplan Innkjøp og Logistikk 2010.
- Sørlandet sykehus HF skal etablere gevinstrealiseringsprogram i tråd med regionale retningslinjer
- Etiske retningslinjer for innkjøp og leverandørkontakt vedtatt i styret for Helse Sør-Øst RHF i sak 095-2009, gjøres gjeldende for helseforetaket fra 1.1.2010. Retningslinjene er oversendt helseforetaket for styrebehandling og videre oppfølging og implementering. Det skal iverksettes nødvendig opplæring og informasjon til alle ansatte om de vedtatte retningslinjer.
- For å sikre gjennomføring av Strategiplan innkjøp og logistikk 2009-2012 (styresak 128-2008) er det for 2010 innført konkrete styringsmål for helseforetakene (styresak 096-2009). Sørlandet sykehus HF skal etablere og styrebehandle handlingsplan for realisering av styringsmålene. Rapporteringen på styringsmålene inngår i den generelle tertialsvis rapporteringen i foretaksgruppen. Den regionale oppfølgingen vil være knyttet til etablerte nøkkelindikatorer (KPI) og definisjonskatalog for disse med følgende styringskrav:

	<u>KPI-krav settes til</u>
• Avtaledekning	60 %
• Avtalelojalitet	80 %
• Utnyttelse av elektronisk bestillingssystem	60 %
• Bruk av forsyningscenteret	15 % av helseforetakets innkjøpsvolum, et nivå som skal være nådd ved slutten av året

- For følgende nøkkelindikatorer (KPIer) skal styringskrav konkretiseres ved styret i Sørlandet sykehus HF:
  - Utnyttelse av forsyningskonseptet aktiv forsyning
  - Bruk av elektronisk produktkatalog

AdmHR

- Det skal utvikles mindre ressurskrevende arbeidsprosesser og bemanningskostnadene i driften skal reduseres gjennom bedre ressursstyring Sørlandet sykehus HF skal realisere gevinster knyttet til implementering av AdmHR og måles på den måten Helse Sør-Øst RHF anviser i sitt arbeid.

Bygg og eiendom

- Sørlandet sykehus HF skal medvirke til langsiktig mål om bedre arealutnyttelse og kostnadseffektivisering av eiendomsområdet.
- Sørlandet sykehus HF skal delta i Forum for utvikling av bygg og eiendom og de fellesprosjekter som der vedtas og etableres.
- Sørlandet sykehus HF skal gjennomføre ROS-analyser innen eiendomsområdet og føre oversikt over disse med tilhørende tiltaksplan og aktiviteter.

3.5 MÅLOMRÅDE 5 - MOBILISERING AV MEDARBEIDERE OG LEDERE

3.5.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Handlingsplanen til HR-strategien gjennomføres iht. plan, og aktivitetene er samordnet gjennom felles styring og årshjul.
- ✓ Regional HMS-policy er iverksatt.
- ✓ Samordnet medarbeiderundersøkelse er etablert og fulgt opp i hele foretaksgruppen.
- ✓ De 12 prinsippene for medvirkning er innarbeidet i foretakenes beslutningsprosesser.
- ✓ Sykefraværet er redusert med 1 prosentpoeng.
- ✓ Bemanningstilpasninger er gjennomført i tråd med lov og avtaleverk og tilrettelagt slik at kompetansen kommer helsetjenesten i hele regionen til gode.
- ✓ System og prinsipper for strategisk kompetansestyring er utviklet.

3.5.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.5.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010

Pasientsikkerhet – trygge og sikre tjenester

- Antall feil og uønskede hendelser i helsetjenesten skal reduseres. Det er et ledelsesansvar på alle nivå å sikre velfungerende systemer for melding av uønskede hendelser. Ansatte skal oppleve det trygt å melde, og meldingene skal følges opp ut fra et system- og læringsperspektiv.

Pasientbehandling

- Ved omstilling av spesialisthelsetjenestetilbudet må det legges til rette for gode prosesser. Lokale løsninger må utformes i samarbeid med brukere, ansatte i foretaket, politisk ledelse i berørte kommuner og kommunehelsetjenesten.

Utdanning av helsepersonell

- Utdanning av helsepersonell er et sentralt virkemiddel for å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig antall helsepersonell i helsetjenesten, både på kort og lengre sikt. Utdanningsoppgaver omfatter tiltak knyttet til grunnutdanning, turnustjeneste, videreutdanning, etterutdanning og spesialistutdanning. Ledelsesforankring og god organisering og veiledning av praksis- og turnusordningene bidrar til at helseforetakene framstår som gode og attraktive læringsarenaer. Etablerte samarbeidsorganer med utdanningsinstitusjoner og samarbeidsavtaler legger rammer for utdanningsoppgavene og tjenester som skal ytes. Særlig oppmerksomhet bør rettes mot behov for nye temaer i grunnutdanningene som oppfølging av nasjonale strategier og satsningsområder.
- Sørlandet sykehus HF skal medvirke til at det, i samarbeid med fylkeskommunene, etableres et tilstrekkelig antall læreplasser innenfor helsefagutdanningen og ambulansearbeiderutdanningene. Antallet rapporteres i årlig melding.

3.5.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF

Organisatoriske krav og rammebetingelser

Tiltak på personalområdet - Inkluderende Arbeidsliv (IA), sykefravær og uønsket deltid m.m.

- I arbeidet med Inkluderende Arbeidsliv er det enkelte arbeidssted fremholdt som en viktig arena for å redusere sykefravær, hindre helserelatert utstøting fra arbeidslivet og få flere med redusert funksjonsevne i arbeid. Gjeldende IA-avtale er forlenget til 1. mars 2010 i påvente av at partene i avtalen vurderer nye tiltak, f.eks. mer sektordifferensierte tiltak. Sørlandet sykehus HF skal legge til rette for et godt arbeidsmiljø, med henblikk på god

bruk av de tilgjengelige helsepersonellressursene og målsettingene i Inkluderende Arbeidsliv.

- Regjeringen har satt ned et utvalg som skal gjennomgå årsakene til det relativt høye sykefraværet og tidlig avgang fra arbeid i helsesektoren. Utvalget skal videre foreslå tiltak som kan redusere sykefravær og helserelatert utstøting i helseforetaksgruppen. Utvalget skal levere sin utredning (NOU) innen utgangen av 2010. Helse Sør-Øst RHF skal kartlegge omfang av og årsak til sykefraværet og helserelatert utstøting i helseforetaksgruppen, samt utarbeider handlingsplaner med adekvate tiltak. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF. Det skal rapporteres om arbeidet i årlig melding.
- Omfang av og iverksatte tiltak mot uønskede deltidsstillinger i helseforetakene skal kartlegges. Det forutsettes at det fortsatt arbeides aktivt for å redusere uønskede deltidsstillinger og legge til rette for økte stillingsandeler. Det skal rapporteres i årlig melding på hvilke tiltak som er iverksatt og om effekten av tiltakene.

Tiltak på personalområdet - Lønns- og pensjonsvilkår for ledere i statlig eide foretak

- Det er avgjørende at den offentlige spesialisthelsetjenesten har tillit og legitimitet i samfunnet. Det er derfor viktig at lederne i helseforetakene har lønns- og pensjonsvilkår som ikke oppfattes som urimelige, sett i forhold til de krav stillingen innebærer. Helseforetakene er omfattet av Nærings- og handelsdepartementets veiledende retningslinjer for lønns- og pensjonsvilkår for ledere i statlig eide foretak (sist fastsatt 8. desember 2006).

Tiltak på personalområdet - Bruk av konsulenter

- Eksterne konsulenter bør fortrinnsvis brukes på områder der det er behov for kompetanse eller kapasitet utover det som er tilgjengelig i egen organisasjon og for en tidsbegrenset periode. Engasjement av eksterne konsulenter bør i hvert enkelt tilfelle vurderes opp mot å rekruttere aktuell kompetanse til organisasjonen. Sørlandet sykehus HF skal ha et bevisst forhold til bruk av konsulenter.

3.5.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

- Sørlandet sykehus HF skal gjennomføre nødvendige tiltak og lukke avvik etter tilsynskampanjen "God vakt".

3.6 MÅLOMRÅDE 6 - BÆREKRAFTIG UTVIKLING GJENNOM GOD ØKONOMISTYRING

3.6.1 Mål for Helse Sør-Øst 2010

- ✓ Skape økonomisk handlingsrom for å sikre gode og likeverdige helsetjenester og nødvendige investeringer.
- ✓ Helhetlig virksomhetsstyring understøttes av effektive metoder og verktøy.
- ✓ Kostnadseffektivitet gjennom standardiserte prosesser og pasientforløp.

3.6.2 Krav fra Helse- og omsorgsdepartement som gjøres gjeldende

3.6.2.1 Krav fra oppdragsdokument 2010

- Staten har det overordnede ansvaret for at befolkningen gis nødvendig spesialisthelsetjeneste. De regionale helseforetakene er gitt et samlet ansvar for at

befolkningen i regionen får tilgang til spesialisthelsetjenester slik dette er fastsatt i lover og forskrifter. Det forutsettes at midlene tildelt i oppdragsdokumentet setter de regionale helseforetakene i stand til å oppfylle "sørge for"-ansvaret. De regionale helseforetakene må innenfor sine økonomiske rammer sørge for at virksomheten i helseforetakene innrettes slik at ventetidene til utredning/diagnostikk og behandling reduseres. Dette forutsetter at det rettes særskilt oppmerksomhet på den polikliniske virksomheten. Det er en forutsetning at det regionale helseforetaket går i balanse i 2010. Dersom målsettingene om resultatmessig balanse og gjennomføring av aktivitetsvekst kommer i konflikt med hverandre, skal resultatmessig balanse prioriteres foran andre oppgaver.

- Den ressursrammen som samlet blir stilt til rådighet i dette dokumentet legger til rette for en generell vekst i pasientbehandlingen med om lag 1,3 pst. fra 2009 til 2010, jf. omtale i Prop. 1 S (2009-2010). Veksten kan imidlertid fordele seg ulikt innenfor forskjellige behandlingsområder. Det understrekes at vekst i aktivitet som omfattes av innsatsstyrt finansiering på 1,2 pst. (post 76) og refusjoner for poliklinisk behandling på 2,5 pst. (post 77) på vanlig måte måles henholdsvis i forhold til prognoser per 1. tertial 2009 og 1. halvår 2009. Dersom veksten i 2009 blir høyere enn dette, vil veksten i 2010 bli tilsvarende lavere. Veksten gjelder behandling som er omfattet av de aktivitetsbaserte tilskuddsordningene (innsatsstyrt finansiering og refusjoner for poliklinisk behandling), så vel som behandling som i all hovedsak finansieres av basisbevilgningen (f.eks. rehabiliteringsopphold utenfor sykehus, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelavhengige). Økte tilskudd gjennom Opptappingsplan for rusfeltet kommer i tillegg til dette.
- Det øremerkede tilskuddet innen tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelavhengige og til helse- og rehabiliteringstjenester for sykemeldte innen prosjektet "Raskere tilbake" skal komme i tillegg til, og ikke istedenfor, de kostnader som finansieres gjennom basisbevilgningen.

3.6.2.2 Krav fra foretaksmøte Helse Sør-Øst RHF

Økonomiske krav og rammebetingelser

Resultatkrav - Regnskapsmessig resultat

- Foretaksgruppen i Helse Sør-Øst skal gå i økonomisk balanse i 2010. Sørlandet sykehus HF skal iverksette nødvendige tiltak for å innfri balansekravet og at gjennomføringen av disse tiltakene skjer i samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner.
- Helse Sør-Øst RHF har et samlet ansvar for drift og investeringer. Sørlandet sykehus HF skal utarbeide budsjett for 2010 hvor det er samsvar mellom avsatte midler til investeringer og planlagte investeringsprosjekter.
- Det økonomiske opplegget for 2010 presentert i Prop. 1 S (2009-2010) la til grunn at de samlede pensjonskostnadene ville bli på om lag samme nivå som i 2009. Beregning av regnskapsmessig pensjonskostnad for 2010 er under utarbeidelse og det samlede kostnadsnivået for de regionale helseforetakene foreligger derfor ikke. De regionale helseforetakene er i utgangspunktet pålagt å håndtere pensjonskostnader på linje med andre kostnader innenfor sine økonomiske rammer, jf. føringer gitt i St. prp. nr. 1 (2008-2009) og Prop. 1 S (2009-2010). Dersom det viser seg at det blir større endringer i kostnadsnivået i forhold til det som ble lagt til grunn i Prop. 1 S (2009-2010) vil Helse- og omsorgsdepartementet ta stilling til om det er grunnlag for forslag om endringer i bevilgningen til de regionale helseforetakene.

Resultatkrav - Likviditet og driftskreditter

- Sørlandet sykehus HF må budsjettere drift, økonomisk resultat og investeringer innen tilgjengelig likviditet, og på en måte som gir rom for en tilstrekkelig likviditetsbuffer gjennom året.

Styring og oppfølging

- Helse- og omsorgsdepartementet vektlegger betydningen av at økonomistyring og -oppfølging fortsatt skal være en hovedprioritet i Helse Sør-Øst RHF slik at den positive utviklingen i 2. halvår 2009 kan videreføres og forsterkes i 2010.
- Sørlandet sykehus HF må sikre realistisk budsjettering både for de enkelte inntekts- og kostnadsposter og i periodiseringen av årsbudsjettene. God kvalitet i budsjetteringen er en forutsetning for nødvendig styring og kontroll med virksomheten.
- Sørlandet sykehus HF skal gjøre seg kjent med Riksrevisjonens rapport om økonomistyring i helseforetakene (Dokument 3:3 (2009-2010)) og sette i gang arbeid for å følge opp de relevante områdene som Riksrevisjonen har påpekt i rapporten. Helse Sør-Øst RHF er bedt om å rapportere på oppfølging av Riksrevisjonens rapport til 1. tertialmøtet med Helse- og omsorgsdepartementet. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.
- Prioritering av pasienter skal baseres på individuelle vurderinger av den enkelte pasient og ikke lønnsomhetsbetraktninger i forhold til finansieringssystemet. Helse Sør-Øst RHF skal foreta en gjennomgang av hvordan finansieringsordningene praktiseres internt i sykehusene. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.

Oppfølging av juridisk rammeverk - Oppfølging av forholdet til stiftelser

- Sørlandet sykehus HF skal, i samarbeid med Helse Sør-Øst RHF, videreføre arbeidet for å bringe helseforetakets forhold til stiftelser i samsvar med stiftelsesloven og retningslinjer på området.
- Helse Sør-Øst RHF skal sende status på helseforetakenes forhold til stiftelser til Helse- og omsorgsdepartementet innen 1. juni 2010. Sørlandet sykehus HF skal ta del i dette arbeidet etter nærmere henvendelse fra Helse Sør-Øst RHF.

Datakvalitet og rapportering - KPP-regnskap

- Pilotprosjektet for Nasjonal spesifisering for kostnad per pasient-regnskap (KPP-regnskap) skal videreføres i 2010. Det skal avsettes ressurser til arbeidet med pilot i samsvar med kartlagt ressursbehov, deltakende helseforetak skal involvere medisinsk kompetanse i de lokale prosjektgruppene for KPP-arbeidet.

3.6.3 Krav fra Helse Sør-Øst RHF for 2010

- Det forutsettes at helseforetaket fremviser et regnskapsmessig resultat i balanse i 2010.
- Sørlandet sykehus HF skal styre bemanningsforbruk og –utvikling i henhold til økonomiske rammer med kontinuerlig oppfølging av fast- og variabel lønn så vel som innleie.
- Den økonomiske utfordringen i 2010 sammen med den usikkerheten som knytter seg til kostnader ved gjennomføring av større omstillinger, herunder når gevinstene kan hentes ut, tilsier at det også i 2010 er viktig at det settes et særlig fokus på ledelse og arbeidsmiljøtiltak. De 12 prinsippene for medvirkning i omstillinger skal legges til grunn. Sørlandet sykehus HF skal videreføre eksisterende tiltak og vurdere ytterligere tiltak som sikrer et godt arbeidsmiljø og mulighet for faglig utvikling.
- Det skal etableres et oppfølgingsregime i Sørlandet sykehus HF. Det skal månedlig utarbeides risikovurdert prognose og tiltak i forhold til resultatmessige avvik. Det skal gjennomføres bemanningstilpasning i forhold til aktivitet.
- Det legges til grunn at alle pensjonskostnader håndteres innenfor Sørlandet sykehus HF's samlede inntektsrammer på lik linje med øvrige kostnader.
- I det videre arbeidet med inntektsmodell vil en se på hvordan regionale funksjoner som lokaliseres utenfor Oslo universitetssykehus HF skal finansieres.

4. DRIFTSAVTALE 2010

4.1 Avtalt aktivitetsnivå 2010

Somatikk	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Døgnbehandling					
Antall utskrevne pasienter - døgnbehandling	45 312	47 108	46 008	46 177	0,4
Antall liggedøgn - døgnbehandling	172 174	175 550	180 100	179 650	-0,2
Fordeling av antall DRG poeng - tradisjonelle DRG-poeng					
- Pas. bosatt i egen region beh. i eget HF	46 050	48 610	48 760	50 067	2,7
- Pas. bosatt utenom egen region beh. i eget HF	1 472	1 576	1 576	1 537	-2,5
- Pas. bosatt i egen region beh. ved andre regioner	1 879	1 700	1 593	1 650	3,6
- Pas. bosatt i egen region beh. ved private inst. iht avtale	1 013		0	0	
Sum DRG poeng innlagte	50 415	51 886	51 929	53 254	2,6
Dagbehandling					
Antall dagbehandlinger	29 644	29 607	31 507	31 477	-0,1
Fordeling av antall DRG poeng - tradisjonelle DRG-poeng					
- Pas. bosatt i egen region beh. i eget HF	8 296	8 195	8 395	8 525	1,5
- Pas. bosatt utenom egen region beh. i eget HF	210	227	227	170	
- Pas. bosatt i egen region beh. ved andre regioner			0	0	
- Pas. bosatt i egen region beh. ved private inst. iht avtale			0	0	
Sum DRG poeng dagpasienter	8 506	8 422	8 622	8 695	0,8
Poliklinisk virksomhet					
- Ant. inntekstgivende polikliniske konsultasjoner	216 933	240 948	232 475	235 345	1,2
Fordeling av antall DRG poeng - poliklinisk virksomhet					
- Pas bosatt i egen region beh. i eget HF		6 793	6 426	6 478	0,8
- Pas. bosatt utenom egen region beh. i eget HF		68	67	70	4,3
- Pas. bosatt i egen region beh. ved andre regioner			67	70	
- Pas. bosatt i egen region beh. ved private inst. iht avtale			0	0	
Sum DRG poeng poliklinikk	4 647	6 860	6 559	6 618	0,9
Sum DRG poeng døgn, dag og poliklinikk egne pasienter	56 226	65 298	65 240	66 790	2,4
Sum DRG poeng døgn, dag og poliklinikk fra egne og andre regioner	63 568	67 168	67 110	68 567	2,2
Dyre biologiske legemidler utenfor sykehus					
Fordeling av DRG-poeng knyttet til dyre biologiske legemidler utenfor sykehus					
- Ant. DRG-poeng for pas. bosatt i egen region - resept utstedt av eget HF			1 400	2 010	
- Ant. DRG poeng for pas. bosatt utenom egen region - resept utstedt av eget HF			0	0	
- Ant. DRG poeng for pas. bosatt i egen region - resept utstedt av andre enn eget HF			0	0	
Sum DRG poeng biologiske legemidler	0	0	1 400	2 010	
Sum DRG-poeng biologiske legemidler iht. sørge for ansvaret (fra egen region)	0	0	1 400	2 010	
Sum DRG totalt for biologiske legemidler (fra egen og andre regioner)	0	0	1 400	2 010	
Totalt ant DRG poeng (døgn, dag, poliklinikk og biologiske legem.) iht "Sørge for ansvaret" (fra egen region)	56 226	65 298	66 640	68 800	3,2
Totalt ant DRG poeng (døgn, dag, biologiske legem.) (fra egen og andre regioner)	63 568	67 168	68 510	70 577	3,0

Voksenpsykiatri	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Ant. utskrevne pasienter døgntilrettelagt	3 503	3 250	3 697	3 540	-4,2
Antall liggedøgn døgntilrettelagt	67 798	66 300	65 597	59 974	-8,6
Ant. oppholdsdager dagbehandling			0	0	
Ant. polikliniske konsultasjoner	64 531	67 000	69 425	70 100	1,0
- Herav telefonkonsultasjoner	10 969	11 800	12 989	12 110	-6,8
Antall utskrevne pasienter døgntilrettelagt - private			0	0	
Antall liggedøgn døgntilrettelagt private			0	0	
Antall oppholdsdager dagbehandling private			0	0	
Ant. polikliniske konsultasjoner private			0	0	
- Herav telefonkonsultasjoner			0	0	
Barne- og ungdomspsykiatri	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Antall utskrevne pasienter - døgntilrettelagt	93	80	96	80	-16,7
Antall liggedøgn - døgntilrettelagt	1 491	1 250	1 288	979	-24,0
Ant. oppholdsdager dagbehandling			0	0	
Ant. polikliniske konsultasjoner	47 533	52 000	52 730	56 000	6,2
- Herav telefonkonsultasjoner	18 848	21 500	23 391	23 000	-1,7
Antall utskrevne pasienter døgntilrettelagt - private			0	0	
Antall liggedøgn døgntilrettelagt - private			0	0	
Antall oppholdsdager dagbehandling private			0	0	
Antall polikliniske konsultasjoner private			0	0	
- Herav telefonkonsultasjoner			0	0	
Tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbrukere	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Antall utskrevne pasienter - døgntilrettelagt	796	870	811	800	
Antall liggedøgn døgntilrettelagt	18 127	18 100	18 231	18 268	
Antall oppholdsdager - dagbehandling			0	0	
Ant. polikliniske konsultasjoner	18 806	21 850	20 047	21 850	9,0
- Herav telefonkonsultasjoner	3 214	3 200	5 400	6 400	18,5
Antall utskrevne pasienter døgntilrettelagt - private			0	0	
Antall liggedøgn døgntilrettelagt private			0	0	
Antall oppholdsdager dagbehandling private			0	0	
Antall polikliniske konsultasjoner private			0	0	
-Herav telefonkonsultasjoner			0	0	
Pasientopplæring	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Antall kurs ved LMS	34		62	46	-25,8
Antall kursdeltagere ved LMS	384		771	530	-31,3
Rehabilitering	2008	Budsjett 2009	Estimat 2009	Budsjett 2010	Prosent utvikling
Primær rehabilitering, antall					
Enkel rehabilitering (hoveddiagnose Z50.89)			179	179	0,0
Kompleks rehabilitering (hoveddiagnose Z50.80)			794	794	0,0

Kapasiteten og kvaliteten på tjenestene skal styrkes innen alle tjenesteområder. Driftsavtalene gir helseforetaket spesifisert antall DRG - for egen aktivitet innen somatikk, med prioritet til aktivitetsvekst for dagbehandling og poliklinikk. Det vises til RHFstyresak 082-2009 Budsjett og mål 2010 for nærmere omtale av prioriteringene i 2010.

Helseforetaket skal følge utviklingen i ventetider og fristbrudd nøye, og spesielt vurdere egne prioriteringer ut fra hvor pasienter venter i behandlingsskjeden.

Den budsjettede aktivitetsveksten innen alle tjenesteområder skal være et virkemiddel for å stabilisere ventetidsutviklingen og møte den økende antallet nyhenviste pasienter. Helseforetaket er i driftsavtalen forpliktet til å prioritere aktivitetsøkning der det vil ha mest effekt på egen ventetidsutvikling.

4.2 Økonomisk vederlag og øvrige økonomiske betingelser

4.2.1 Økonomisk vederlag

Helse Sør-Øst RHF stiller følgende økonomiske midler til disposisjon for helseforetaket i 2010, tall i 1000 kroner

Sørlandet sykehus HF		
Statsb. kap 732, post		1000 kroner
72	Basisramme til drift og investering	2 878 764
78	Forskning, eget tilskudd post 78	3 015
72	Forskning, strategiske midler	5 448
70	Tilskudd til turnustjeneste	1 517
78	Tilskudd nasjonale kompetansesentre	674
70	Tilskudd arbeidsgiveravgift	8 203
781.79	Kompetansesentre rus, barn som pårørende	5 500
734.72	Rusmestringsenhet Evjemoen	649
76	Døgn-/dagbehandling og poliklinikk 66 790 DRG- poeng	960 814
76	Biologiske legemidler, 2 010 DRG- poeng	28 915
	Til utbetaling i alt	3 893 499
72	Til inntektsføring av avskrivningskostnader	204 298
	Til inntektsføring i alt	4 097 797

I tillegg til disse inntekter kommer inntekter for behandling av pasienter som er bosatt i andre helseregioner (gjestepasienter), polikliniske refusjonsinntekter for laboratorie- og radiologivirksomhet, psykisk helsevern og rus, samt øvrige foretaksspesifikke inntekter, herunder egenandeler og tilskudd fra statlige myndigheter som bevilges gjennom året.

Det er ikke lenger et krav fra Helse- og omsorgsdepartementet om at den prosentvise ressursveksten innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal være sterkere enn innenfor somatikk. Helse Sør-Øst RHF legger imidlertid til grunn at ressursbruken innenfor psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling reelt sett ikke reduseres i forhold til 2009.

4.2.2 Resultatkrav 2010

Det forutsettes at helseforetaket fremviser et regnskapsmessig resultat i balanse i 2010.

4.2.3 Basisramme til drift og investering

For 2010 tildeles foretaket en samlet likviditet til drift og investeringer.

Det forutsettes at helseforetaket legger til rette for at investeringer kan gis den nødvendige prioritering innenfor basisrammen.

Departementets krav om nedbetaling av driftskredittrammer som følge av at forventet pensjonspremie er lavere enn pensjonskostnad, vil bli reflektert i disponibel likviditet for foretaket. Det legges til grunn at foretaket basert på den faktiske utviklingen i driften, styrer slik at det ikke disponeres likviditet utover tildeling.

Det legges videre til grunn at helseforetaket legger opp til en helhetlig økonomisk styring med hensyn på sammenheng mellom resultat, balanseutvikling/ investeringer og likviditetsutvikling/ kontantstrøm.

4.2.4 Likviditet mv

Det økonomiske vederlaget fra Helse Sør-Øst RHF for 2010, slik det fremkommer i tabellen over, utbetales til sykehuset innen den 7. dag i hver måned. Månedlig overføring utgjør som hovedprinsipp 1/12 av årets vederlag. Enkelte tilskudd mv vil kunne utbetales i sin helhet når disse utbetales til Helse Sør-Øst RHF.

Det legges videre til grunn at helseforetaket legger opp til nødvendig kvalitet på likviditetsrapporteringen og – styringen.

Helse Sør-Øst RHF vil kunne gi kortsiktig, rentebærende driftskreditt i henhold til fastsatt rutine og lånerammer dersom likviditetssituasjonen på det regionale helseforetaket tilsier dette. Sykehuset skal informere det regionale helseforetaket i god tid dersom det er behov for driftskreditt ut over avtalt ramme.

Helse Sør-Øst RHF vil ved behov kunne gi forskudd på månedlig overføring av likviditet. Helse Sør-Øst RHF vil i 2010 vurdere å innføre renteberegning av slike forskudd. Renten vil i så fall tilsvare den driftskredittrenten Helse Sør-Øst RHF betaler til Norges Bank.

Eventuelle forskudd vil bli trukket tilbake i neste måneds likviditetsoverføring

Det regionale helseforetaket fastsetter rentevilkårene for lån fra Helse- og omsorgsdepartementet til det regionale helseforetaket med utgangspunkt i de alternativer Helse- og omsorgsdepartementet tilbyr på sine lån. Disse vilkårene vil bli speilet i de langsiktige lånene helseforetakene har. Vilråene vil bli fastlagt i samråd med det aktuelle helseforetak. I løpet av 2010 vil det bli utarbeidet en finansstrategi for Helse Sør-Øst.

4.2.5 ISF-refusjoner

For spesialisthelsetjenester som gir rett til ISF-refusjon vil behandling utover avtalt aktivitetsnivå kompenseres med ISF-refusjon eller etter egen inngått avtale. Dersom sykehuset ikke klarer å innfri aktivitetsforutsetningene, vil kompensasjonsbortfallet være likt tapet av ISF-refusjonene. Endelig ISF-oppgjør for 2010 vil bli foretatt når Helse Sør-Øst RHF har fått endelig ISF-avregning fra Helse- og omsorgsdepartementet.

4.2.6 Finansiering av fellesprosjekter

Gjennomføring av felles regionale vedtak og strategier vil kunne kreve deltakelse og finansiering fra det enkelte helseforetak.

4.2.7 Risikodeling prehospitaltjenester

Dersom helseforetaket utfører transporttjenester for pasienter tilhørende et annet helseforetak sitt opptaksområde, skal det avtales en kostnadsdeling på 50/50 på kostnader knyttet til denne aktiviteten ut over avtalt nivå.

Dersom helseforetakene ikke blir enige om dette, bringes saken inn for det regionale helseforetaket.